

כיפה בטקס ממלכתי

ידיעות אחרונות, 2/5/12

עליזה לביא

"בפקודת מנהיגנו הרצל באתי לבזל, כדי לעשות את כל ההכנות לקונגרס הראשון. בין השאלות הרבות שהעסיקוני אז הייתה אחת... באיזה דגל נקשט את אולם הקונגרס? מה הם צבעיו? הן דגל אין לנו. הרעיון הזה הכאיבני מאוד. צריך ליצור את הדגל. ואולם באיזה צבעים נבחר? והנה הבהיק רעיון במוחי: הרי יש לנו דגל. לבן כחול. הטלית אשר בה נתעטף בתפילתנו – טלית זו היא סמלנו. נוציא נא את הטלית מנרתיקה ונגולל אותה לעיני ישראל ולעיני כל העמים. הזמנתי אז דגל כחול לבן ומגן דוד מצויר עליו. וכך בא לעולם דגלנו הלאומי".

זהו תיאורו הידוע של דוד וולפסון, נשיא ההסתדרות הציונית, על הדרך בה נולד מה שהיה לימים לדגלה של מדינת ישראל. ואילו סמל המדינה – מנורת המקדש ניצבת במרכזו. ובמרכז סמלה של ירושלים – האריה של בית דוד. ועל סמלה של תל אביב – מילותיו של הנביא ירמיהו: "אבנך ונבנית". וגם סמלי המושבות הראשונות מתהדרים בפסוקים מהתנ"ך: "עובד אדמתו ישבע לחם" מספר משלי בפתח תקוה, "מצאנו מים" מספר בראשית בראשון לציון.

המייסדים הקרינו על המרחב הציבורי והמרחב המסחרי את הזיקה שבין הבנייה המחודשת של העם בארצו לבין עברו רב הפאר והתלאות. בשנים האחרונות דומה היה שסמלים חדשים דוחקים את רגלי הישנים. שישראליות חדשה מנסה, כמעט בכוח, להתנתק משורשיה היהודיים. שפת היום-יום זרועה במילים לועזיות לרוב; חנויות מעדיפות לא רק שמות אנגליים אלא גם כיתוב אנגלי; חברות היי-טק בוחרות בשמות רב-לאומיים; התקשורת המקוונת החדירה למחוזותינו ביטויים לרוב.

רק דון-קישוטים ינסו להילחם בטחנות רוח ולצאת נגד תופעה זו, גם אם יש לעשות הכל כדי להצר את גבולותיה. אלא שיש לה השלכות רחבות בהרבה. טענות שעלו לאחרונה כמו "מדוע ביום השואה יש רק שירים בעברית" או "למה לחבוש כיפה בטקס הממלכתי ביד ושם" מלמדות על חוסר הבנה ועל זהות מטושטשת.

בלא הזיקה ההיסטורית-תרבותית הזו, אין לנו מה לחפש כאן. בלא הכרה בכך שזוהי הארץ שירשו אבות-אבותינו ושאליה נשאו צאצאיהם את עיניהם אלפי שנים, נוכל בקלות להמיר אותה בהצעה מפתה מעבר לים. בלא הבנה שאי-אפשר לנתק את העם היהודי מהמורשת היהודית, נתקשה מאוד להמשיך.

מכאן חשיבותם הרבה של סמלים. "נפש יהודי הומיה", נמשיך לשיר – גם אם יש מי שמילים אלו אינן אוניברסאליות די הצורך עבורם. בדיוק כשם שנמשיך להניף את הדגל הטלית ולתלות את סמל המנורה. בדיוק כשם שראשי ממשלתנו היו דוד ומשה, ולא דיוויד ומוזס. בדיוק כשם שהחברה

הישראלית המצליחה ביותר בהיסטוריה נושאת את השם טבע ולא ניצ'ר.
ולכן נמשיך לשמוע רק שירים בעברית בימי זיכרון, ונחבוש כיפה ונדליק נרות
באתרי ההנצחה, ונאמר "אל מלא רחמים" ואת התפילה לשלום המדינה.